

Česká karikatura v rakouském „chrámu humoru“ Karikaturmuseum Krems

Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě, příspěvková organizace Kraje Vysočina zrealizuje v letošním roce spolupráci s prestižní institucí na poli humoru a karikatury - Karikaturmuseum v rakouském Krems - výstavou pod názvem „Ahoj, Nachbar! Satire und Karikaturen aus Tschechien.“ (3. 6. 2018 – 20. 1. 2019)

Tento projekt by měl být jednou z dalších významných kulturních aktivit vzájemné spolupráce mezi Krajem Vysočina a Spolkovou zemí Dolní Rakousko. Záměrem kurátorů, za českou stranu, Mgr. Daniely Růžičkové za GVU v Havlíčkově Brodě a za rakouského pořadatele uměleckého ředitele muzea Mag. Gottfrieda Gusenbauera, je představit rakouskému publiku skvělé české karikaturisty, a to ve výběru, který vyjadřuje mnohovrstevnost českého humoru. Jednotliví autoři nejen, že pracují každý naprosto odlišnou výtvarnou technikou, ale také představují i různé formy pojetí humoru. Od každého autora bude vystaven výběr cca 4 – 8 prací, které reprezentují jeho typický rukopis a specifický způsob práce s vtipem a pointou. Naopak shrnujícím a společným znakem tvorby zúčastněných autorů je ovšem jistá filozofičnost a nadhled, s nímž ke karikatuře a satire přistupují. Jde o pokračování tradice humoru vycházejícího z humoru Poláčkova, Čapkova, Werichova, Horníčková.

Řekne-li se kreslený humor, satira, karikatura, většině populace se automaticky vybaví obrázek jednoduché černobílé kresby, mnohdy doplněnou bublinou pro vysvětlení pointy. Vzhledem k tomu, že na výstavě bude prezentováno pouze sedm českých výtvarníků, byla vybrána opravdu špička svého oboru, v jejichž tvorbě bublin netřeba. Tito výtvarníci se zabývají kresleným a malovaným humorem již mnoho desetiletí, přičemž se všichni řadí mezi evropskou špičku v tomto oboru. Všichni jsou držiteli významných ocenění v oboru na mezinárodní úrovni a spolupracují se zahraničními uznávanými periodiky např. švýcarským humoristickým časopisem Nebelspalter, Weltwoche, ale i např. deníkem The New York Times.

Půjčíme-li si jeden z bonmotů Karla Čapka, který kdysi prohlásil, že humor je umění vidět svět, můžeme stručně charakterizovat ono vidění světa jednotlivých autorů, jež budou český humor na výstavě prezentovat. Jako prvního jmenujme barda českého humoru – **Miroslava Bartáka**. Jeho vypoinkované akvarely sebou nesou čistý intelektuální humor, vtip nezatížený jiným písemným projevem než signaturou autora. Úplně odlišným typem humoristy je **Pavel Matuška**, který používá k satirické tvorbě naprosto neobvyklou platformu – sololitové desky, na něž maluje akrylovými barvami, ovšem způsobem, který je typický spíše pro olejomalby. Jeho malířské vyjádření vtipu vychází z ryze českého kontextu, rád využívá slovních hříček, přesmyček, či předpokládá znalost základních reálií historických, společenských, literárních aj. Svěrázně staví humor do pozice sebereflexe, ať už vlastní či národní. Přesto je výběr jeho děl na výstavě takový, aby byl srozumitelný i za hranicemi naší země. Dalším příkladem autora, jenž dokáže s lehkostí vyjádřit malbou humor a vtip je **Oldřich Jelínek**. Jelínek, stejně jako ostatní vystavení autoři, ovládal karikaturistický kresebný jazyk už v 60. a 70. letech 20.

století. Po své emigraci však již na karikatury nezbyl čas ani prostor, kde by je uplatnil, proto humor, vtip a nadsázku vložil do své volné malířské tvorby.

Práce na papíře vytvořené **Jiřím Slívou** však nejsou tak úplně běžnou normou „kresleného humoru“. Jedná se o grafické listy vytvořené převážně technikami barevné litografie a suché jehly. Slíva ve svých grafikách často a rád překvapuje spojením neobvyklých až absurdních nápadů, hledáním metafor a slovních hříček. V jeho pracích se poezie a ironie dívají z oka do oka a absurdita jim klepe na rameno. Přehlídka by se neobešla ani bez několika prací barda českého humoru, který již bohužel není mezi námi, **Vladimíra Jiráňka**. Pouze u jeho typické jednoduché linky vytvořené lihovým fixem, jež v pár tazích vypointuje kresbu, jsme ochotni akceptovat patřičný komentář. Vždy vtipný a jednoduše výstižný. Velmi výstižná ve svých kresbách je také jediná žena zastoupená na výstavě **Marie Plotěná**. Skvělá brněnská karikaturistka svými jemnými jednoduchými kresbami vytvořenými tenkou linkou a doplněnými občasnými barevnými akcenty, jakoby vyvažovala ten mužský akcent celé výstavy. Její drobné a přesto velmi výstižné práce reagují často na aktuální a globální témata s nevtíravou naléhavostí a důrazností.

Sedmým autorem, jehož tvorbu záměrně představuji jako poslední je **Josef Blecha**. Tento talentovaný kreslíř je vlastně jediným zastoupeným karikaturistou v onom původním slova smyslu na výstavě. Vytváří velkoformátové karikatury – portréty osobností, jež přetváří v lehce kubizujícím duchu. Pracuje technikou kresby tuší, často doplněnou barevnou koláží, čímž dává portrétovaným možnost projevit se skrze jeho dílo prostřednictvím vlastních atributů.

Většina vystavených prací jsou práce z posledních let, tudíž díla obsahují i aktuální odezvu na současný stav společnosti, a to nejen české, ale vzhledem k propojenosti současného světa i globální. Autoři neváhají prostřednictvím humoru poukázat na různé politické, společenské či ekologické kauzy. Ale samozřejmě nebyla by to karikatura, aby si nedokázali udělat legraci sami ze sebe či z nás samých. Tato výstava je dokladem, že karikatura či chcete-li kreslený humor, je svébytným a živým uměleckým oborem, který nezná hranic a je všeobecně srozumitelná a platná.

Mgr. Daniela Růžičková